

**Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.072
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору медичних наук,
професору Остап'яку Зіновію Миколайовичу
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)**

РЕЦЕНЗІЯ

доктора біологічних наук, професора кафедри спортивно-педагогічних
дисциплін Прикарпатського національного університету імені Василя

Стефаника Полатайка Юрія Олексійовича

на дисертаційну роботу **Дідохи Іванни Володимирівни**

**«Фізична терапія осіб похилого віку з хворобою Паркінсона
та старечою астеноїєю»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона
здоров'я за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Актуальність теми. Хвороба Паркінсона – це неухильно прогресуюче хронічне нейродегенеративне захворювання, яке є другим за частотою після хвороби Альцгеймера і зустрічається повсюдно. Поширеність захворювання істотно варіює в різних країнах від 31,4 до 328 на 100000 населення. За даними поглиблених досліджень цей показник у середньому становить 139 випадків на 100 тисяч населення. Зі збільшенням віку ризик хвороби Паркінсона збільшується, в осіб віком від 65 років вона виявляється із частотою близько 1%. Більшість випадків захворювання виникають у віці 60-70 років. Захворювання має неухильно прогресуючий характер, що призводить до стійкої інвалідизації пацієнтів різних вікових груп. Нині відзначається тенденція до зростання поширеності хворобою Паркінсона, що

пов'язано переважно зі збільшенням тривалості життя пацієнтів за умови адекватної протипаркінсонічної терапії.

Хвороба Паркінсона та інші нейродегенеративні порушення, що схильні до прогресування, призводять до стійкого обмеження всіх аспектів нормального життя. Тому терапія, спрямована на ослаблення симптоматики, є лише одним із завдань, які стоять перед фахівцями в галузі охорони здоров'я. Метою лікування будь-якого захворювання слід вважати підвищення якості життя хворої людини на тлі позитивної клінічної динаміки що, зокрема, досягається впровадженням різнопланових реабілітаційних заходів.

Рухові розлади (неможливість виконання певних видів фізичних навантажень), необхідність частого прийому лікарських препаратів, обмеження повсякденної активності та соціальної адаптації мають суттєвий негативний вплив на якість життя хворих з хворобою Паркінсона, тому його покращення розглядається як одна з основних цілей терапії цієї патології.

Представлене аспіранткою Дідохою І.В. дослідження є частиною наукового пошуку сучасної реабілітаційної практики, спрямоване на вирішення цих завдань.

Основний зміст дисертації висвітлено в 3 наукових статтях у фахових журналах, 1 – в виданні, яке індексується наукометричною базою Scopus та апробовано на 7 міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Зміст роботи. Дисертація Дідохи І.В. складається з анотації, вступної частини та п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних літературних джерел, додатків.

У першому розділі дисертантка аналізує сучасні погляди на особливості перебігу хвороби Паркінсона як захворювання похилого віку та принципи її реабілітаційної корекції. У розділі розглянуто асоціації хвороби Паркінсона з віком, наведений її клінічний перебіг, проаналізовано принципи мультидисциплінарної реабілітації цього нейродегенеративного захворювання.

У другому розділі наведено методики обстеження пацієнтів, які характеризували кожен стан коморбідності – хворобу Паркінсона та старечу астенію, їх узагальнений вплив на організм. Детально представлено організацію дослідження – його етапи, контингент, критерії включення та виключення, принципи поділу на групи дослідження, біоетичні принципи.

Третій розділ присвячений висвітленню результатів, отриманих при обстеженні осіб похилого віку без коморбідності хвороби Паркінсона та старечої астенії та з нею. Проаналізовані оброблені статистичними методами результати дослідження засвідчили відставання осіб з поєднанням патології від своїх однолітків за параметрами рівноваги, м'язовою силою, повноцінністю виконання базової та інструментальної активностей повсякденного життя; у них була виявлена кінезіофобія, ознаки депресії, моторні та немоторні прояви хвороби Паркінсона, зниження якості життя.

Четвертий розділ містить докладну інформацію щодо принципів створення апробованої програми фізичної терапії та докладний опис її складових частин, наведено коди Класифікатора функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. У рамках розробленої програми фізичної терапії застосовувались такі засоби: кінезітерапія (терапевтичні вправи, функціональне тренування, Otago exercise programme); масаж (загальний); елементи ерготерапії; освіта (навчання) пацієнтів та їх родин – рекомендації щодо харчування, створення безпечного середовища з точки зору падіння; самоменеджмент проявів хвороби Паркінсона медикаментозними та немедикаментозними методами. Всі застосовані методи відновного втручання мають науково доведену ефективність, обґрунтовані з позицій застосування обох патологічних станів, є сучасними та відтворюваними в умовах інших реабілітаційних закладів.

У п'ятому розділі подано порівняння отриманих після впровадження розробленої програми показників відносно вихідного результату, контрольної групи та показників групи, яка займалась за узагальненим принципами поліклінічної реабілітації при хворобі Паркінсона.

Впровадження розробленої програми фізичної терапії для осіб похилого віку з коморбідністю сприятливо вплинуло на стан їх здоров'я, що відобразилось позитивними змінами характеристик всіх доменів МКФ. Оскільки засоби фізичної терапії мають обмежений вплив на перебіг клінічних ознак хвороби Паркінсона, автор пов'язує позитивний ефект програми з впливом на ознаки старечої астенії, для корекції яких засоби фізичної терапії є високоефективними засобами першого ряду.

Висновки узагальнюють отримані у процесі дослідження дані. Список літератури переважно сформований з сучасних іноземних джерел, з невеликою кількістю робіт провідних українських вчених в галузі реабілітації пацієнтів з хворобою Паркінсона.

Додатки містять докладний опис опитувальників та тестів, застосованих у роботі; докладно проілюстрований комплекс Отаго.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачкою особисто.

За результатами аналізу тексту дисертації та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фальсифікації. Авторка використовує посилання на свої наукові публікації, дослідження інших науковців та інші джерела, що свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності.

Зауваження до змісту та тексту дисертації:

- Аналізу геріатричного синдрому старечої астенії у розвитку коморбідності приділено недостатньо уваги, аспірантка переважно розглядає хворобу Паркінсона та її ознаки.
- Доцільно докладніше описати принципи застосування тренажеру «BlazePod», оскільки він є сучасним методом з реабілітаційно-тренувальною спрямованістю, що може покращувати координаційні, швидкісні якості пацієнтів, їх спритність, які значно порушені з віком, тим більше у пацієнтів з нейродегенеративними захворюваннями.

- В огляді літератури та взагалі у тексті доцільно подавати не узагальнюючі фрази, а подавати конкретні прізвища науковців з деталізацією їх досягнень з відповідним цитуванням.
- Враховуючи значну практичну цінність отриманих результатів, доцільним було б формування відповідних практичних рекомендацій для інформування широких верств зацікавлених фахівців.

Однак, наявність зазначених зауважень не впливає на загальну позитивну оцінку дисертації Дідохи І.В. Сформовані зауваження є дискусійними та орієнтовані на фокусування подальших наукових досліджень визначеної проблематики.

Дослідження є завершеною, самостійною працею, яка виконана на високому науковому рівні та у повному обсязі вирішує поставлені завдання. У ньому отримано нові обґрунтовані та достовірні результати, які є суттєвими при створенні більш ефективної системи реабілітації осіб похилого віку з хворобою Паркінсона та її коморбідностями.

Вважаю, що дисертація Дідохи І.В. «Фізична терапія осіб похилого віку з хворобою Паркінсона та старечою астеноїєю» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії КМУ» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами від 21.03.2022р. №341) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), Дідоха Іванна Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Рецензент:

доктор біологічних наук, професор кафедри
спортивно-педагогічних дисциплін

Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ПОЛОТАЙКО Ю
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Орест СМІШКО
2023

Юрій Полатайко

Юрій ПОЛАТАЙКО